

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 135/2021-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Stopka, JUDr. Cisarík s. r. o., Potočná 2835/1 A, Čadca, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Sžsk/90/2018 z 25. septembra 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Sžsk/90/2018 z 25. septembra 2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Sžsk/90/2018 z 25. septembra 2019 **zrušuje** a vec mu **vracia** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **624,55 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 135/2021 z 16. februára 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú ústavnému súdu 6. decembra 2019, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu. Sťažovateľ sa tiež domáha zrušenia napadnutého rozsudku, priznania primeraného finančného zadosťučinenia 2 000 eur a náhrady trov konania.

2. Sťažovateľ pri ťažbe dreva s koňom utrpel úraz. Tak pred Sociálnou poisťovňou, ako aj následne v správnom súdnom konaní sťažovateľ neuspel s tvrdením, že išlo o pracovný úraz, v dôsledku ktorého si uplatnil nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia. Jeho prípad bol uzavretý ako úraz živnostníka (rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Zvolen č. 9322-14/2017-ZV z 19. júna 2017, Sociálnej poisťovne, ústredia č. 51424-2/2017-BA zo 7. septembra 2017 o nepriznaní nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku pracovného úrazu z 22. januára 2016, zamietavý rozsudok Krajského súdu v Žiline súd č. k. 28Sa/16/2017 z 5. júna 2018 a následne touto ústavnou sťažnosťou napadnutý rozsudok najvyššieho súdu, ktorý kasačnú sťažnosť zamietol).

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že vo veci konajúce správne orgány, ako aj všeobecné súde nelogicky, tendenčne a jednostranne vyhodnotili rozhodnuté skutočnosti a dôkazy, ktoré sú obsahom spisu. Vychádzali len z tendenčnej výpovede, že sťažovateľ nemal vykonávať prácu ako zamestnanec, ale ako živnostník. Sťažovateľ uviedol, že nikdy nebol živnostníkom a prácu s koňom pri ťažbe dreva vykonával na základe dohody o vykonaní práce, v konaní produkoval viacero dôkazov, najmä písomnú dohodu o prevedení práce a čestne vyhlásenia viacerých osôb. Zastáva názor, že vo veci konajúce všeobecné súde dospeli k arbitrárnemu záveru, že medzi sťažovateľom a zamestnávateľom ([REDACTED]) v čase úrazu nebol uzavretý pracovnoprávny vzťah.

4. Dňa 4. decembra 2019 podal sťažovateľ v inej veci obdobnú ústavnú sťažnosť proti rozhodnutiu najvyššieho súdu (č. k. 9Sžsk/88/2018 z 25. septembra 2019) pre zmenu vo veci bolestného, ktorej ústavný súd nálezom č. k. II. ÚS 159/2020 z 22. októbra 2020 vyhovel. Ústavná sťažnosť vychádzala z tých istých skutkových okolností ako predmetná ústavná sťažnosť sťažovateľa.

II.

5. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení uviedol, že dôvody uvádzané v rozsudku krajského súdu sú dostatočné a presvedčivé pre zamietnutie žaloby, pretože sťažovateľove námietky nepovažoval za spôsobilé preukázať existenciu pracovného pomeru. Podľa názoru najvyššieho súdu jeho úlohou nie je nahradzovať činnosť správnych orgánov pri zisťovaní skutkového stavu, ktorý hodnotí dôkazy podľa zásady voľného hodnotenia dôkazov v zmysle § 129 Správneho súdneho poriadku. Okrem iného uviedol, že nemal pochybnosť o správnosti záverov krajského súdu. Najvyšší súd tvrdí, že v napadnutom rozhodnutí sa vysporiadal so všetkými argumentmi sťažovateľa uvádzanými v kasačnej sťažnosti.

6. Sťažovateľ vo svojom ďalšom podaní uviedol, že utrpel úraz pri práci, ktorá bola určená v dohode uzatvorenej s [REDACTED], a stalo sa tak v čase po nástupe na dohodnutú prácu.

III.

7. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípade medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony

nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

8. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

9. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís došiel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v civilnom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

10. Ústavný súd po preskúmaní námietok a argumentov sťažovateľa, ako aj odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, s ktorým sa najvyšší súd v plnej miere stotožnil, považuje právne závery najvyššieho súdu za ústavne neudržateľné a odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu za arbitrárne. Arbitrárnosť záverov najvyššieho súdu je o to závažnejšia, že samotný najvyšší súd disponoval administratívnym spisom správneho orgánu.

11. Krajský súd po preskúmaní veci a postupu konajúcich správnych orgánov na odôvodnenie výroku svojho rozhodnutia v reakcii na námietky sťažovateľa v podstatnom uviedol, že vychádzal z čestného vyhlásenia údajného zamestnávateľa, že sťažovateľ mal u neho pracovať na základe živnosti, z potvrdení o dočasnej pracovnej neschopnosti, z hlásenia úrazu pre účely nemocenského (ktoré mal vyplniť a podpísať sťažovateľ, hoci utrpel úraz na hornej pravej končatine, pozn.), „*dohody o prevedení práce*“, zo skutočnosti, že sťažovateľ nebol nikdy živnostníkom, a skutočnosti, že jediným odvádzateľom poisteného v rozhodnom čase bola spoločnosť [REDAKOVANÉ] (bod 8 až 13 odôvodnenia rozsudku krajského súdu), keď došiel k záveru, že sťažovateľ nebol zamestnancom [REDAKOVANÉ]. Krajský súd taktiež došiel k záveru, že „*dohoda o provedení práce*“ nemá podstatné náležitosti, teda ju nemožno považovať za dohodu o vykonaní práce, ale za dohodu, ktorá právne neexistuje (bod 17 odôvodnenia rozsudku krajského súdu). K predloženým čestným vyhláseniam troch osôb, ktoré správne orgány považovali za irelevantné, keďže nešlo o vyhlásenia zamestnávateľa, krajský súd uviedol, že tento právny názor správnych orgánov je nesprávny, ale vzhľadom na to, že v rámci dokazovania vyhodnotil aj ostatné dôkazy (rozhodnutia o dočasnej pracovnej neschopnosti, hlásenie úrazu, dohoda o vykonaní práce, údaje z registra odvádzateľov poistného), podľa ich obsahu neboli čestné vyhlásenia spôsobilé zmeniť skutkovú situáciu. Poukázal tiež na to, že sťažovateľ nenavrhol svedecké výpovede týchto osôb (body 20 až 21 odôvodnenia rozsudku krajského súdu).

12. Ústavný súd po preskúmaní veci konštatuje, že z predloženej „*dohody o provedení práce*“ vyplýva, že bola uzavretá 20. januára 2016 medzi [REDAKOVANÉ], podnikateľom v poľnohospodárstve (opatrená pečiatkou a podpisom, pozn.) a sťažovateľom. Predmetom dohody bola práca „*ťažba s koňom*“, termín začatia prác bol stanovený na 21. január 2016, pričom z obsahu dohody nie je možno určiť výšku odmeny ani dobu či rozsah vykonávaných prác. Podľa názoru

ústavného súdu je s poukazom na § 17 ods. 3 Zákonníka práce neudržateľný a arbitrárny záver krajského súdu, že ide o dohodu, ktorá právne neexistuje, preto „na takéto dôkazy nie je možno prihliadať ako na relevantný dôkaz preukazujúci uzavretie pracovnoprávneho alebo obdobného pomeru medzi žalobcom a [REDAKOVANÉ]“.

13. Pokiaľ ide o dôkazy, z ktorých vo veci konajúce súdy vychádzali pri formulovaní záveru o neexistencii pracovnoprávneho vzťahu, teda potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti (diel IV hlásenie zamestnávateľovi a pobočke Sociálnej poisťovne o skončení dočasnej práceneschopnosti z 15. marca 2017), a skutočnosť, že ako zamestnávateľ je uvedená spoločnosť [REDAKOVANÉ] a je zaškrtnutá kolónka „úraz“, uvedené skutočnosti, či „pomáhal kamarátovi s ťahaním dreva a pri ťahaní s koňom ho pripučilo“, tieto dôkazy nie sú spôsobilé samy osebe ani potvrdiť ani vyvrátiť skutočnosť, či existoval pracovnoprávny vzťah medzi sťažovateľom a [REDAKOVANÉ] v čase úrazu. Z hľadiska posúdenia vzťahu medzi označenými osobami je tiež irelevantné zistenie, či údaje z registra odvádzateľov poisťného obsahujú údaje [REDAKOVANÉ] vo vzťahu k sťažovateľovi, a to najmä v prípade, ak by šlo o nelegálne zamestnávanie.

14. Bez ohľadu na imperfektnosť dohody, ktorá nemôže byť na ujmu v kontexte vyjadrenia [REDAKOVANÉ], ktorý v čestnom vyhlásení uviedol, že sťažovateľ mal prácu vykonávať na živnosť a odmeny mali byť zúčtované na základe faktúr (bod 7 odôvodnenia rozsudku krajského súdu), je zrejmé, že ju nevykonával ako priateľskú výpomoc, ale ako odplatné plnenie. Podľa názoru ústavného súdu je potom nesporné, že sťažovateľ utrpel úraz pri práci, ktorá bola určená v dohode uzavretej s [REDAKOVANÉ] a v čase po nástupe na takto dohodnutú prácu.

15. Ohľadom troch čestných vyhlásení iných osôb je zarážajúce, že vo veci konajúce správne orgány na účely odstránenia rozporov medzi tvrdeniami týchto osôb a údajným zamestnávateľom sťažovateľa [REDAKOVANÉ] o povahe vzťahu nevykonali dokazovanie.

16. Ústavný súd v súvislosti s už uvedeným konštatuje, že pobočka Sociálnej poisťovne nepostupovala v zmysle § 195 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav veci, a na ten účel obstarala potrebné podklady na rozhodnutie. V nadväznosti na to krajský súd tieto čestné vyhlásenia jednostranne vyhodnotil a spochybnil ich dôveryhodnosť a výpovednú hodnotu bez toho, aby tento svoj záver relevantne podložil. Správny súd uzavrel, že právne posúdenie relevantnosti niektorých dôkazov v správnom konaní bolo nesprávne, a teda bolo jeho povinnosťou napadnuté rozhodnutie zrušiť pre nedostatočne zistený skutkový stav s povinnosťou doplniť dokazovanie správnym orgánom o výsluch svedkov a po riadnom zistení skutkového stavu znovu rozhodnúť.

17. Ústavný súd v okolnostiach veci považuje záver krajského súdu o tom, že všetky zhromaždené dôkazy preukazujú, že [REDAKOVANÉ] nebol zamestnávateľom sťažovateľa, za arbitrárny, predčasny a založený na nezohľadnení selektívneho prístupu Sociálnej poisťovne pri dokazovaní.

18. Ústavný súd, vychádzajúc z citovaných dôvodov označeného rozsudku krajského súdu a napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, ktorý sa z jeho závermi v celom rozsahu stotožnil, považuje odôvodnenie napadnutého rozsudku za nepresvedčivé.

19. S prihliadnutím na odôvodnenie napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že dôsledným prieskumom dospel k záveru, že v tomto prípade vidí porušenie označených práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru, pričom sa najvyšší súd nepochybne právne korektným a zrozumiteľným spôsobom nevyrovnal so skutkovými okolnosťami prípadu, ktoré viedli ku konkrétnemu rozhodnutiu. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je ústavne neudržateľný.

20. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu označeného základného práva sťažovateľa, napadnutý rozsudok najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

21. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí [§ 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)]. Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho dorúčením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

22. Sťažovateľ sa domáhal aj primeraného finančného zadosťučinenia (2 000 eur). Ústavný súd nevyhovel ústavnej sťažnosti v tejto časti, pretože po zrušení napadnutých rozhodnutí dôjde k náprave neželaného stavu. V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze.

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 163,33 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 9,80 eur spolu s 20 % DPH a jedného úkonu vykonaného v roku 2021 (replika) 181,17 eur a režijný paušál 10,87 eur spolu s 20 % DPH. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 624,55 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2021

Robert Šorl
predseda senátu